

BÖLÜM 5

SES/ŞAN EĞİTİMİNDE BASILI KAYNAK OLARAK GELENEKSEL MÜZİKLERİMİZ¹

Deniz AKBULUT ÖZCAN²

H. Seval KÖSE³

*“Dünyanın her türlü ilminden, keşfiyyatından,
terakkiyatından istifade edelim,
lakin unutmayalım ki, asıl temeli
kendi içimizden çıkarmak mecburiyetindeyiz”.*

M. Kemal ATATÜRK

GİRİŞ

Bilindiği gibi, tarih boyunca oluşmuş zengin kültürümüz içinde müzik kültürümüz önemli yer tutar. Müzik kültürümüz çeşitli tür ve üsluplar barındırmaktadır. Zengin ifade olanakları sunmaktadır. Bu nedenle geleneksel müziklerimiz, müzik eğitiminde yararlanılan kaynaklar arasında da değerli bir yer tutmaktadır. Geleneksel müziklerimiz, çatısını “Türk müziği” olarak belirleyebileceğimiz, Gazimi-hal’in Anadolu ve incesaz musikisi diye belirttiği ve bugün yaygın olarak Türk Halk Müziği (THM) ve Türk Sanat Müziği (TSM) olarak adlandırılan, öncelikle usul ve makamsal yapılarıyla öne çıkan müziklerimizdir (Say, 1998: 59).

Dolayısıyla; ulusal halk ve sanat müziklerimizin etnik ve kendine özgü yapısından yola çıkılarak müzik eğitiminin tüm düzeylerinde kullanılması, öncelikle müzikal hedeflerin gerçekleşmesi bağlamında katkıları olması beklenebilir. Çünkü müzik bir dil olarak ifade becerilerini gerektirmektedir. Kültürel birikimimizin bir parçası olarak aidiyet duygularıyla bağlı olduğumuz geleneksel müziklerimizin ifade olanaklarının, bu bağlamda genel anlamıyla müziksel ifadenin güçlenmesinde katkılar sunacağı gerçekçi bir beklentiyi işaret etmektedir. Bu nedenle konu,

¹ Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müzik Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programında “Ses Eğitiminde Basılı Ses Eğitimi Kaynağı Olarak Geleneksel Müziklerimiz” başlıklı seminer sunumundan yararlanılarak hazırlanmıştır.

² Müzik öğretmeni, İzmir Fatih Sultan Mehmet Anadolu Lisesi, denis.akbulut@yandex.com

³ Prof. Dr., Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi AD. Öğretim Üyesi, hsevalkose@gmail.com

mesleki müzik eğitimi düzeyinde ve ses eğitimi basılı kaynakları çerçevesinde incelenmektedir. *Ses Eğitimi ve Mesleki müzik eğitimi, Geleneksel Müziklerimiz ve Düzenleme Çalışmaları: Genel durum, Geleneksel Müziklerimizi Şan İçin Düzenleyen Bestecilerimiz, Şan İçin Düzenlenmiş Geleneksel Müziklerimizin Düzenlendiği/Basımının Yapıldığı Yıllar, Şan İçin Düzenlenmiş Geleneksel Müziklerimizin Eşlik Durumu, Türk Halk Müziği ve Klasik Türk Müziği Türleri Bağlamında Şan İçin Düzenlenmiş Geleneksel Müziklerimiz* başlıkları ana temalardır. İlgili temaların içerikleriyle bağlantılı olarak *Ses eğitimi* ve *Şan* kavramları ihtiyaca uygun olarak bir arada kullanılmıştır.

1. SES EĞİTİMİ VE MESLEKİ MÜZİK EĞİTİMİ

İnsanın doğuştan getirdiği ve insana özgü temel iletişim biçimi olan konuşmanın da ana kaynağı olan ses; gelişimi, kullanılma pratikleri, etkililiği, korunması vb. yönleriyle dinamik bir süreci işaret etmektedir. Bu dinamik süreç aslında “yaşam boyu eğitim” kavramıyla son yıllarda önem kazanan bir anlayışı da barındırmaktadır. Gerçekten de ses hem doğuştan ve genetik nitelikleriyle hem yaşam ve eğitim pratikleriyle kazanılan nitelikleriyle dinamik bir yapı sergilemektedir. Bu durum, “ses eğitimi” kavramının gerekliliğinin göstergelerinden biri sayılabilir.

Ses eğitimi; bireylere konuşma veya şarkı söylemede seslerini doğru, etkili ve güzel kullanabilmeleri için gereken davranışların kazandırıldığı ve içinde konuşma, şarkı söyleme ve şan eğitimi gibi alt ses eğitimi basamaklarını barındıran, disiplinler arası bir özel alan eğitimidir. Tanımda kullanılan “doğru”; anatomik ve fizyolojik yapıya, dil ve müzik özelliklerine, gerçeğe ve kurallara uygunluğu, “güzel”; söyleme biçimindeki uyum ve ölçülebilir davranışlardaki dengeyi, “etkili” kavramı ise, başkaları üzerinde bıraktığı izi nitelendirmektedir” (Töreğin, 2008:82). Çevik’e göre (Akt. Köse, 2004)“...burada kastedilen doğruluk kavramı; sesi anatomik – fizyolojik yapı özelliklerine, kullanılan dilin ses, biçim ve cümle yapısına uygun, doğru bir entonasyonla ve ses sağlığını korumaya yönelik kullanabilmeyi, güzellik kavramı; doğru kullanıma bağlı olarak elde edilen ses bütünlüğü, ses gürlüğü, ses genişliği, tını özellikleri ve müziksel dinamikleri ile hoş giden, beğeni toplayan, estetik açıdan ölçülebilir davranışları sergilemeyi, etkililik kavramı ise; doğru ve güzel kullanıma dayalı olarak ulaşılan müziksel yorumu ve dinleyiciler üzerinde hayranlık, coşku, sükunet v.b. güçlü duygular yaratabilmeyi ifade etmektedir.

“Tüm eğitim alanlarında olduğu gibi, müzik eğitiminin ses eğitimi alanında da sürecin etkililiği bakımından ilkelerin belirlenmiş olması gerekmektedir. Çoğunlukla soyut işlemler olarak bilinen ses eğitimi uygulama ve etkinliklerinin, öğrenmeyi kolay ve kalıcı kılacak somut işlem ve uygulamalara dönüştürülmesi ana ilke olarak ele alınmalıdır” (Köse, 2001). Brown (Akt. Köse, 2001) bu ilkeleri şu şekilde belirtmektedir.

- Öğrenci taklit etmek yerine, nasıl doğru ses üretebileceğinin yolunu öğrenmelidir.
- Öğretmen, sesin önemli bir yapı taşı olduğu bilinci ile, olumsuzluklara karşı duyarlı davranabilmeli, sorunlarını çözmeye yardımcı olabilmek için öğrencilerinin fizyolojik yapılarını tanıyabilmelidir.
- Sesin tamamen beden rahatlığına bağlı olduğuna dikkat edilmeli, beden dilinin önemi bilinmelidir.
- Doğru solunum, doğru sesleme, doğru başlangıç ile bağlı (legato) ve kesik (staccato) seslerdeki yoğunluk ve süreklilik sağlanmalıdır.
- Ses alıştırmalarının süre ve düzeye uygunluğu sağlanmalıdır.
- Öğrencilerin psikolojik yapı ve durumları izlenmelidir.
- Sesin yanlış kullanılmasını önleyebilmek için, anatomik – fizyolojik yapılar ve işlevleri konularında bilgi verilmelidir.

Güzel bir renk, akıcı bir anlatım, şekilli cümle anlayışı ve güçlü bir teknik gerektiren bir şarkı söyleme sanatı olarak Bel Canto tekniğine dikkat çeken Cevanşir ve Gürel (1982) şan eğitiminde, sesin oluşumu, bozuklukları ve korunmasının da bir o kadar önemli olduğunu vurgulamaktadırlar. Diğer yandan “şarkı söyleme sanatı” olarak vurguladığı ifadelerinde Altar (1993), bu sanatı birçok soyut kavrama dayandırmakta, somut anlatımlardan yoksun olduğunu vurgulamaktadır. Davran (1997:11) ise ses eğitiminin, tüm vücut ve organların çalışması ve yorulmasına sebep olduğunu, bu nedenle ömür boyu gayret, sabır ve bağlılık isteyen bir süreç olduğunu vurgulamaktadır.

Müzik alanına ilişkin edinilen profesyonel donanımı işaret eden “mesleki müzik eğitimi” kavramı Uçan ‘a (1994: 27) göre; müziği sürekli bir görev, iş veya uğraş alanı olarak seçen ve bunun gerektirdiği yeterlikleri kazanmaya yetenekli olduğunu kanıtlayanlara, yani profesyonellere yöneliktir. Mesleki müzik eğitimi, müzik alanının bir dalı ile ilgili bir işi meslek olarak seçen, mesleğin gerektirdiği müziksel davranışları, birikimi kazandırmayı amaçlar. Bu tanımında yer alan amaç ifadesi, meslek olarak seçilen müzikle ilgili alanın gerektirdiği müziksel davranışları kazandırmaya dönük olarak alan uzmanlarınca oluşturulup uygulamaya konulan öğretim programları yoluyla gerçekleştirilir.

Ülkemizde mesleki müzik eğitimi düzeyinde ses eğitimi belli bazı özel eğitim kurumlarında da yürütülmekle birlikte kurumsal olarak üniversitelere bağlı konservatuarların Opera, Şan, Koro, Geleneksel Türk Müziği Bölümleri, Türk Halk Müziği ve Türk Sanat Müziği Ana Sanat Dalları, Eğitim Fakültelerinin Müzik Öğretmenliği Anabilim Dalları, Güzel Sanatlar Fakülteleri’nin Müzik Bölümleri eğitim programlarında yer almaktadır. Ortaöğretim düzeyinde kısmen de olsa mesleki müzik eğitimine yönelik eğitim verilen, Millî Eğitim Bakanlığı’na bağlı Güzel

Sanatlar Liseleri müzik bölümleri eğitim programlarında da ses eğitimi dersleri bulunmaktadır.

Bu bağlamda konunun “ses eğitimi programları” penceresinden incelenmesi yerinde olacaktır. Töreyin (2014:108) ses eğitimi programlarının hazırlanıp uygulanmasında, hedeflenen müzik eğitiminin amaçları ile programın yürütüleceği eğitim kurumunun düzeyinin esas alınmasının gerekli olduğunu vurgulamakta, örnek olarak müzik öğretmenliği lisans programı ses eğitimi amaçları ile konservatuvarların lisans düzeyindeki ses eğitimi amaçlarının farklılık gösterdiğine dikkat çekmektedir.

Özetle sunulmaya çalışılan konu kapsamında ses eğitiminin, amaç ve program çerçevesinde gerçekleşmesinde metodik ve teknik kaynaklar yanında repertuvar ve eser seçimi, program amaç ve düzeyinin gerekleriyle uyumlu olmayı zorunlu kılmaktadır. Dolayısıyla, yukarıda vurgulandığı gibi *müzik kültürümüzün değerli yapıtaşları olarak geleneksel müzik örneklerimiz*, bu noktada mesleki müzik eğitiminin tüm performans alanlarında olduğu gibi ses eğitimi / şan alanı için de değerli bir repertuvar sunmaktadır.

2. GELENEKSEL MÜZİKLERİMİZ VE DÜZENLEME ÇALIŞMALARI: GENEL DURUM

Geleneksel müziklerimiz öteden beri genel müzik kültürümüzün belkemiği, omurgası ve ana eksenini konumunda olduğu ve müzikte çağdaşlık anlayışımız, bugünün gelişen müziğiyle sınırlı olmayıp, onunla birlikte, aslı yapıları ve usullarıyla geçmişten günümüze süzülüp gelen, günümüzde yaşayan ve günümüzden geleceğe uzanan bütün geleneksel müziklerimizi de kapsamaktadır (Uçan, 1997). Dolayısıyla geleneksel müziklerimizin gerek var olduğu biçimiyle gerek çeşitli müziksel amaç ve düzeylerde düzenlenerek kullanılması, gerek geleneksel müziklerimizin karakterinde özgün eserler olarak zengin kültürümüze dahil edilmesi çalışmaları, Türk beşleri ile başlayan ve sonraki kuşak besteciler tarafından benimsenip çoğaltılarak ivme kazanan verimli ve dinamik bir süreçtir. Konuyla ilgili görüşler incelendiğinde aşağıdaki örneklerle özetlenebilecek bir genel tablo göze çarpar.

Atak (2007), Mustafa Kemal Atatürk'ün Cumhurbaşkanlığı suresince müziğin önemini devamlı olarak belirterek “Bir ulusun yeni değişikliğinde ölçü, musikide değişikliği alabilmesi, kavrayabilmesidir” vurgusuyla, çoksesli müzik çalışmalarının ülkemiz sanat kurumlarında yer bularak kitlelere yaygınlaştırılmasına, evrensel niteliğe ulaşmasına dönük girişimlerin başladığına dikkat çekmektedir. Sadece vatanımızın kurtuluş mücadelesinde değil, toplumun ihtiyaç duyduğu tüm konularda önderimiz olan Mustafa Kemal Atatürk'ün şu veciz cümlesi, anahtar niteli-

ğindedir. “Dünyanın her türlü ilminden, keşfiyatından, terakkiyatından istifade edelim, lakin unutmayalım ki, asıl temeli kendi içimizden çıkarmak mecburiyetindeyiz” (Saygun, 1987:54).

Benzer şekilde Saydam (2010), milli müziğin özünü halk sanatından alarak, evrensel platformda Türkiye’yi temsil edebilecek çağdaş bir müzik olması gerektiğine vurgu yaparak, bu düşünce ile bu alanda Atatürk’ün öncülüğünde, çok büyük gelişmeler yaşandığına, ülkenin en önemli şehirlerinde akademik müzik eğitimi veren konservatuvarlar, müzik eğitimi kurumları, orkestralar, operalar kurulmaya başlandığına vurgu yapmıştır.

Diğer yandan Ilgar (2015), Atatürk’ün çizdiği doğrultuda yeni yaratılacak çağdaş ve çoksesli müziğin ülke çapında benimsenerek yerleşmesi için yapılan çalışmaların başını, derleme çalışmaları ile çok seslendirme çabalarıyla halk müziği uygulamaları çektiğine vurgu yaparak, cumhuriyetin ilk yıllarında aktif olarak yapıt veren bestecilerin, hem çoksesli müziği yaygınlaştırmak hem de halka aşina olmadıkları farklı bir kültürün ürünü olan çoksesliliği tanıtmak ve benimsetmek amacıyla, yapılan derleme çalışmalarıyla notalanmış halk müziği eserlerini Batı stili ile armonize ettiğinden bahsetmiştir.

Ferit Alnar 1932’ de “Yalova Türküsü” ve 1933 yılında ise “Sarı Zeybek” isimli müzikaller yazmış ama opera bestelememiştir. Necil Kazım Akses ise öğrencilik yıllarında cesur davranarak “Metem” isimli operasını bestelemeye başlamıştır (Gazimihal, 1957: 369). 19 Haziran 1934 yılında ilk olarak Atatürk ve İran Şahı Rıza Pehlevi’ nin huzurunda sahnelenen “Özsoy” operasının librettosunu Münir Hayri (Egeli) yazmıştır. Türkler’ le İranlı’ ların aynı soydan geldiğini işleyen “Özsoy” operasının diğer adı “Feridun”dur (Özcengiz, 2006: 67). Aynı şekilde, Altar (1993: 271); yine Cumhuriyet döneminde opera türüne ilk örneklerin Cemal Reşit Rey tarafından bestelenen “Sultan Cem”, “L’ Enchantement”, “Zeybek”, “Köyde Bir Faccia”, “Çelebi” operalarından ve Ahmet Adnan Saygun’ un “Özsoy” ve “Taşbebek”; Necil Kazım Akses’ in “Bay Önder” operalarından söz etmektedir.

Bu bağlamda; ülkemizde çokseslilik kavramıyla ilgili çalışmalara bakmakta yarar vardır. Say’a (1998: 32) göre; Türkiye’ de çokseslilik kavramının ortaya çıkışı, batılılaşma hareketiyle birlikte 1826’da kurulan Mızıka-i Hümayun ile söz konusu olsa da ulusal kültürümüzü yansıtan eserler, 1900’lü yılların başlarında yani yüz yıl kadar önce İsmail Zühtü’nün piyano parçaları sonat ve senfonileri, hemen sonrasında Cemal Reşit Rey’in 1926’da bestelediği ve Paris’te seslendirilen “İki Anadolu Türküsü” ile özgün bir yapıya dönüşme süreci başlar. Say (1995:533) bu süreci; 3 farklı kuşak olarak incelemiştir. I. Kuşakta (1905-1020’li yıllarda); A. Saygun, Cemal Reşit Rey, Ulvi Cemal Erkin, Hasan Ferit Alnar, Ferit Hilmi Atrek, Ekrem Zeki Ün gibi bestecilerimiz yer alırken, II. kuşakta (1920’li-1930’lu yıllarda);

Nevit Kodallı, İlhan Usmanbaş, Cenan Akın, Yalçın Tura, Muammer Sun, Necati Gedikli, son kuşak bestecilerimiz (1950' den sonra) ise; Turgay Erdener, Cem İdiz, Perihan Önder Ridder, Hasan Uçarsu gibi bestecilerimizi kapsamaktadır.

Geleneksel müziklerimizin kendine özgü zengin makamları keman eğitimi ve diğer yaylı çalgılar için değerli bir malzeme olduğu ve genel müzik eğitiminin önemli bir boyutu olarak yaylı çalgı eğitiminde de, her düzeyde Türk Müziği kaynaklı yeterli sayıda ve nitelikte etüt ve eser yaratılıp, teknik ve müzikal birikim sağlanması, müzik eğitim alanında eğitim fakülteleri ve konservatuarlara katkı sağlayabileceği belirtilmiştir (Çilden,2002; Demirci,2013; Nacakçı,2011; Tuğcular,2015).

Konu kapsamında geleneksel müziklerin ses/şan eğitimi repertuarına katılmasına dönük çalışmalara bakıldığında, buna duyulan ihtiyacı ve ihtiyacın karşılanmasına dönük beklentileri içeren çalışmalar dikkat çekmektedir. Şakalar ve Sağer (2018), yerel dildeki (Türkçe) eserlerin özellikle kültürel öğeler barındıran Geleneksel Türk Halk müziği ve Klasik Türk müziğinin, şan öğrencilerinin dâğarcığına kazandırılması ülkemizin yerelden evrensele uzanması için önemli olduğunu vurgulayarak, bu anlamda ulusal müziğimizin ezgisel unsurlarını içeren düzenlemelerin, yeni bestelerin ve yerel repertuarın öğretimde daha etkin kullanılması için bestecilere ve eğitimcilere önemli görevler düştüğüne, bu görevlerden birisinin modernleşmenin amaçlarını doğru bir şekilde algılamak olduğunu belirtmiştir.

Muammer Sun' un (1993) "Türk kalarak çağdaşlaşmak" ifadesiyle vurguladığı gibi, geleneksel değerlerin, kurumların, davranış biçimlerinin söz konusu kültür ögesinin, değer sisteminin kalıcılık niteliği taşıması gerektiği ve evrensellik değerinin ağırlık derecesine değinilmiştir. Bu bağlamda Sun' un geleneksel müziklerimizden yola çıkarak; besteciliğin bir dalı olan eğitim müziği besteciliği, okul öncesiinden başlayan ve yükseköğretime kadar devam eden müzik eğitimi sürecine, eğitim amaçlı müzik dağarı kazandırmaya yönelik yapılan; uyarlama, düzenleme, besteleme çalışmaları olarak tanımlanabilir.

Gedikli (1988: 261); geleneksel müziklerimizin düzenlenmesinde, üçlüsel uyum dizgesi ve genelde izlenimci biçimde yapılan çalışmalar, geleneksel sanat musikimizin perde sistemine bağlı kalınarak yapılan denemeler, *Kemal İlerici'nin* geliştirdiği "dörtlüsel uyum dizgesi" ile yapılan çalışmalar, Batının çeşitli besteleme tekniklerinden yararlanarak belirli bir dizgeye bağlı kalmaksızın yapılan özgün denemelerden bahsetmiştir.

Tuğcular (2017), 1926 yılından itibaren yapılan derleme çalışmalarıyla, binlerce türkü ses ve nota olarak kayıt altına alındığını, bu süreç içerisinde "Türk Halk Müziği Nazariyatı", kuramsal temelleri kısmen Batı müziğinden, kısmen Gelenek-

sel Türk sanat müziği nazariyatından yararlanılarak oluşturulmaya çalışıldığını belirtmiş, Türk halk müziğinde, ölçü-usul kavramı da göz önüne alınarak mevcut kullanım durumlarının objektif olarak ele alınıp incelenmesi gerekliliğinin önemini vurgulamıştır.

Madanoğlu'na (2019) göre; bestecilerimizin üzerinde daha çok durduğu ve çalıştığı kaynağın, Türk halk müziği eserleri, büyük çoğunlukla türküler olduğunu söylemiş, ayrıca türkülerin piyano için çok seslendirilmeleri, Cemal Reşit Rey'in *Anadolu Türküleri Üzerine 6 Parça, Piyano İçin 10 Halk Türküsü*, Ulvi Cemal Erkin'in '5 Damla' adlı piyano eseri, Ahmet Adnan Saygun' un *Anadolu'dan* piyano eseri, Faik Canselen' in piyano için '*Rumeli'nin Dağları*' ve '*Gelin Ayşe*' türküsü, Cenan Akın'ın *Bir Halk Türküsü Üzerine Çeşitlemeler*, Muammer Sun' un '*Yurt Renkleri*' gibi esin kaynağı halk türkülerini piyano eserleri daha sonra bu alanda çalışmak isteyen besteci ve müzikçilere model olduğu vurgulanmıştır. Diğer taraftan Usmanbaş (1985:245), Cemal Reşit Rey'in Türk ezgisini yeni bir tını içinde vermesi ve müzik yapıtında resmi ve insanı getirmesi (*Enstantaneler*, 1931), Saygun' un Yunus'un felsefi ve hümanistik içeriğini dramatik bir gelişim içinde anlatması (*Yunus Emre Oratoryosu*, 1946), Akses' in Ankarayı çizmesi (*Ankara Kalesi*, 1942) vb. yapıtların, geleneksel müziğimizin sanat felsefesi çerçevesinde, devrimsel yapıtlar olduğunu bizlere gösterdiğini belirtmiştir.

Diğer yandan Aydın (2012), yaptığı bir çalışmada; Türk Beşleri' nin Eserlerine Türk Halk ve Geleneksel Sanat Müziğinin Katkıları önemli derecede olduğu, örneğin ; Hasan Ferit Alnar orkestra için bestelediği "Prelüd ve İki Dans"ta Hicaz, Karcıgar, Saba, Hüseyini, Nikriz, Hicazkar, Segah ve Rast makamlarını kullandığına, Viyolonsel Konçertosu'nda da yine aynı makamlardan; Hüseyini, Hicazkar ve Karcıgar makamlarına yer verdiği, Ulvi Cemal Erkin, Keman Konçertosu'nda Kürdi ve Nikriz makamlarını, Sinfonietta' da ise Segah, Hicazkar ve Kürdi makamlarını kullandığından söz etmiştir.

Çağdaş Türk müziği eserleri bestelemeye ve müzik kültürümüz içerisinde yer alan eserleri düzenlemeye devam eden bestecilerimiz, bestelenen ve düzenlenen eserleri, ülkemizde bazı kurumlara bağlı senfoni orkestralarında, mesleki müzik eğitimi veren kurumların öğretim programlarında yer alan çalgı toplulukları, oda müziği, orkestra ve orkestra/oda müziği vb. derslerde seslendirilmektedirler (Parasız, 2012).

Albuz ve Atay (2005:4), Geleneksel Türk Müziği çokseslilik deneme çalışmalarında, iki alanda bilgi sahibi olmak gerektiğine, bunlardan biri Türk Müziği besteleme ve icra teknikleri, diğeri ise batı müziği besteleme ve icra tekniklerinin gerekliliğini vurgulayan ve geleneği özümseyerek, uygun sentezlerin ortaya konulmasına ihtiyaç olduğunu savunan Albuz ve Atay, şan ve piyano için yapılan

düzenlemelerin ve Eğitim Fakültelerinin Müzik Öğretmenliği Anabilim Dalları, bunun yanı sıra Türk Müziği konservatuarları gibi müzik eğitimi kurumlarına katkı sağlayacağına vurgu yapmıştır.

Farklı bir çalışmada ise Sağlam (2001: 26), *Yalçın Tura'nın* "Türk Musikisi ve Armoni", "Türk Musikisinin Meseleleri" kitaplarında değindiği, geleneksel müziklerimizin çok seslendirilmesi konusundaki düşünceleri; Mızıka-i Hümayun'da yetişen öğrencilerin Türk makamlarıyla Batı müziği tonaliteleri arasında ilişki kurma ve fonksiyonel armoni üzerine Türk ezgilerini yerleştirme çalışmaları olduğuna değinmiştir.

Nacakcı (2011), yayınladığı makalesinde, Edip Günay ve Ali Uçan'ın 1974 yılında hem evrensel keman literatüründe hem de geleneksel Türk müziklerinden faydalanılarak alan için kitap çıkarıldığına ve günümüzde eğitimciler tarafından kullanıldığına vurgu yapmıştır. Örneğin; Edip Günay tarafından iki keman için düzenlenen "Halay Havası".

Yağışan ve Kurtaslan (2011), Türkiye'deki flüt öğretim programlarında Çağdaş Türk Flüt Eserlerine yer vermesiyle, Türk flüt eserlerine duyulan ilginin arttığına dikkat çekmektedir.

Bu başlık altında yer alan ve çeşitli kuşaklarda bestecilerimizce yapılan çalışmalar; orkestra, opera vb. müzik kurumlarının, mesleki müzik eğitiminin ürünleri olarak oluşan sanatçıları tarafından seslendirilen, yorumlanan, sahnelenen repertuarını oluşturmaktadır. Toplumların kendi müzik kültürlerini kuşaktan kuşağa koruyarak aktarmaları, diğer toplumların müzik kültürleriyle bir arada tanımaya ve yaşatmaya dönük tutum sergilemeleri bağlamında, ulusal müzik kültürümüzün ses/şan eğitimi için yapılmış piyano ve orkestra düzenlemeleri, mesleki müzik eğitimi düzeyinde göz önünde bulundurulması gereken öneme sahiptir. Buradan hareketle; ses/şan eğitimi için düzenlenmiş geleneksel müziklerimizin "basılı" olanları bu bölümde yer almaktadır. Basılı düzenlemelerine ulaşılan bestecilerimizin düzenlemeleri dönemsel olarak ele alınmış olup, özgün eserleri çalışma kapsamı dışında tutulmuştur.

3. GELENEKSEL MÜZİKLERİMİZİ ŞAN İÇİN DÜZENLEYEN BESTECİLERİMİZ

Say (1995:525) ve (İlyasoğlu,1998, akt. Ece,2006)'na göre bestecilerimizin eser verdikleri dönemler 1., 2., ve son kuşak olarak tanımlanmaktadır. Tablo 1, geleneksel müziklerimizi şan için düzenleyen bestecilerimizi bu sınıflamaya uygun olarak göstermektedir. Bu kaynaklarda yer almayan daha sonraki dönem bestecilerimiz, 'araştırma sürecinde eserlerine ulaşılanlar' başlığı altında yer almaktadır. I. kuşak-

tan itibaren düzenlemeler artarak, yakın zamanda son kuşaktan sonra, birçok besteci şan için düzenledikleri eserlerle ses eğitimi alanına katkı sağlamışlardır.

Tablo 1. Geleneksel Müziklerimizi Şan İçin Düzenleyen Bestecilerimiz

I. Kuşak (1904-1920)	II. Kuşak (1920-1930)	Son Kuşak (1950-...)	Araştırma sürecinde yakın dönem eserlerine ulaşılanlar
A. Adnan Saygun	Nevit Kodallı	Turgay Erdener	Serdar Yalçın, Yusuf Yalçın
Cemal Reşit Rey	İlhan Usmanbaş	Perihan Önder Ridder	Erdal Tuğcular, Kadir Karkın
Ulvi Cemal Erkin	Cenan Akın	Yalçın R. Yüreğir	Can Aksel Akın
Hasan Ferit Alnar	Yalçın Tura	Hasan Uçarsu	Sırrı Ali Talay, AYTEKİN ALBUZ
Ekrem Zeki Ün	Muammer Sun	Cem idiz	Ali Hoca, Mustafa Uslu
	Necati Gedikli	Selman Ada	Eray İnal
	Sayram Akdil		Hasan Niyazi Tura
	Ferit Tüzün		Satı Doğanıyğit, Sinan Tüfekçi, Erhan Yiğitler
			Muhammed Koç, Öner Özcan
			Oğuzhan Balcı, Uğraş Durmuş

4. ŞAN İÇİN DÜZENLENMİŞ GELENEKSEL MÜZİKLERİMİZİN DÜZENLENDİĞİ/

Basımının Yapıldığı Yıllar

Bestecilerimizin yapmış oldukları düzenlemelerden fasikül notası bulunanların düzenleme tarihine ulaşılırken, kitap haline getirilen eserlerin basım yıllarına ulaşılmıştır. Türk Beşlerinden A. Adnan Saygun, Cemal Reşit Rey, Ulvi Cemal Erkin, genellikle 1925-1965 yılları arasında halk müziğimizden kaynak olarak yararlandıkları ve düzenlemeler yaptıkları dikkat çekmektedir. 1990'lı-2000'li yıllar ve sonrası dönemlerde düzenlemelerin yoğunluk kazandığı görülmektedir. Son yıllarda Türk Halk Müziği ve Klasik Türk Müziği türleri bağlamında şan için yapılan düzenlemelerin arttığı görülmektedir. Konuyla ilgili tespitler Tablo 2'de yer almaktadır.

Tablo 2. Şan İçin Düzenlenmiş Geleneksel Müziklerimizin Düzenlendiği/Basımının Yapıldığı Yıllar

BESTECİ ADI	ESERİN ADI	DÜZENLENDİĞİ BASIM YILI
A. Saygun	7 Türkü (Bozlak, Mavilim, Ağıt, Güvercin, Nazlı Osman, Yine de Şahlanıyor, Hayvanat Destanı)	- 1968
	Kızılırmak Türküsü	- 1933
	3 Türkü (Estergon, Köroğlu, Harmandalı)	- 1945
	10 Türkü ses ve piyano için op41 (Sarı Boyvada, Nazlı Osman, Arap Türküsü, Güvercin, Yine de Şahlanıyor, Bozlak, Eğlen Güzel, Mavilim, Bir İncecik Yolun Gider, Hayvanat Destanı)	1968
Cemal Reşit Rey	12 Anadolu Türküsü (Urfalı, Yonca, Karşı Be Karşı (Zeybek), Kalenin, Ayn On Dördü, Kozanoğlu, Köroğlu, Yaylada, Akkoyun Melet Gelir, Sarı Zeybek, Çeşme, On ikidir Efeler)	1925-1926
Ulvi Cemal Erkin	6 Halk Türküsü*	- 1936
	7 Halk Türküsü*	- 1939
Hasan Ferit Alnar	Çamdan Sakız Akıyor	- 1970
Ekrem Zeki Ün	Üç Şarkı *	- 1948
	Zile Türküsü	- 1932
	Kozanoğlu, Köroğlu, Dadaloğlu	- 1970
	Kel Emin Türküsü	- 1932
Yalçın Tura	Yosmanın Türküsü	1932
	Drama Köprüsü	-
	Bulut Gelir	-
	Pınar Başı	-
	Yürü Dilber Yürü	-
	Menteşeli	-
	Köşktim Var Deryaya Karşı	-
Sayram Akdil	Efem	-
Nevit Kodallı	Ankara Türküsü	-
	4 Türkü (Yahha Ulu Kavak, Bozlak, Türkü, Menevşe)	-

Ferit Tüzün	Çayda Çıra	-	-
Muammer Sun	Bozlak	1971	-
Perihan Önder	Türkü ve Şarkı (Kavakta Turna Sesi Var, Anadolu)	-	1978
Necati Gedikli	Ses ve Pişano İçin 6 Türkü (Pir Sultan Abdaldan, Eğil Dağlar, Kaleler Burcu muydum, Bozlak, Aksadele)	-	1973
Selman Ada	Yemen Türküsü, Türküler Şarkılar pişano şan için albüm *	- 1977-2001	-
Kadir Karkın	Halk Türküleri Eşlikli Şarkılar (Çatal Çama Kurşun Attım, Beri Bak, Eski Evin Mertegi, Köroğlu Yığıtlemesi)	-	2002
Aytekin Albuz-Sırrı Ali Talay	Şan için Pişano Eşlikli Türkülerimiz Aşkı Vurdum Saza (Salın da Gel, Acem Kızı, Sabahın Seherinde, Giderim Yolum Dağdır, Gıdır Gıdır Gelir Yarın Kağnısı, Ay Salmıp Geden Yar, Havada Durna Sesi Gelir, Ben Kendimi Gültüm Dibinde Buldum, Çalın Davulları, Söğüdüün Erenleri, O Yanı Pembe)	-	2005
Yalçın Yüreğir	Ses ve pişano için 5 Türkü (Akkoyun Meler Gelir, Duman Olsam, Kediler, Ninni, Arabamın Atları)	2005	-
Mustafa Uslu	Anadoludan Esintiler (İğdir, Köyceğiz Yolları, Sabahın Seherinde, Kızılıklar Oldu mu, Hey On beşli, Hastane Önünde İncir Ağacı, Limon Ekimim Taşa, Seher Oldu, Tahtalıkta Galbur Var)	2007	-
Erdal Tuğçular	Şan için Pişano Eşlikli Türküler kitabı (Süpürgesi Yoncadan, Sarı Kız, Leblebi Koydum Tasa, Kerez Çiçek Açayı, Öte Yakaya Geçelim, Arpalar Orak Oldu, Karahisar Kalesi, Gemiler Giresuna, Osmanım, Kahve Koydum Fincana, Uca Dağların Başında, Sabahın Seherinde, Ağasarin Balını, Deniz Üstü Köpürür, Çökertme, Bülbülüm Altın Kafeste, Söğüdüün Erenleri, Beyaz Giyme, Yörük Ali, Kütahyanın Pınarları)	2011	-
Can Aksel Akın	Mezzosoprano ve Bariton için 5 Türkü (Çiçekler İçinde Menevşe Başır, Güvercin Uçuverdi, Dere Kenarında Taş Ben Olaydım, Ben Bu Dağın Ağacıym, Gönül Gurbet Ele Varma)	2018	-
Cem İdiz	Çökertme	--	-
Turgay Erdener	Bülbülüm Altın Kafeste	1998 -	-
	Sabahın Seherinde	1998 -	-
	Laçın	2002 -	-
	Aman Avcı	2003 -	-
	Yemen Türküsü	2004 -	-
	Çalın davulları	2004 -	-
	Gönül Gurbet Ele Varma	2004 -	-

Tablo 2. Şan İçin Düzenlenmiş Geleneksel Müziklerimizin Düzenlendiği/ Basımının Yapıldığı Yıllar DEVAMI		
Besteci Adı	Eserin Adı	Düzenlendiği Basım Yılı Yılı
Ali Hoca	Karahisar Kalesi	2010 -
	Ayna Ayna Ellere, Çamdan Sakız Akıyor, Çay Elinden Öteye, Diyarbakır Güzel Bağlar-Lorke, Elmayı top yapalım, Esmerim biçim biçim, Fincanı taştan oyarlar, Hangi bağın bağbanısan gülüsen, Hani davulunuz (Bir mumdur), İnce giyerim ince, Karadeniz havası, Kul olayım kalem tutan ellere, Maden Dağı dumandır, Sevda olmasaydı, Makaram Sarı Bağlar)	2002 -
	Ah Bir Ataş Ver	2003 -
	Çanak kale içinde	2004 -
	Ela Gözlü Benli Dilber, Gerizler Baş, Gökte Yıldız Aymısın, Oynayın Güz Oynayın)	2005 -
	Elif Dedim Be Dedim, Evlerinin Önü Mersin, Neredesin Sen, Benden Selam Olsun, Osman Paşa, Kalamış, Sarı Zeybek)	2006 -
	Havada Bulut Yok	2007 -
	Ayrılık, İzmir'in Kavakları, Kızların Mahnisi	2008 -
	Kırmızı Buğday, Anan Varmıdır, Karahisar Kalesi, İki Keklik Bir Kayada Ötüyor Beyoğlu'nda Gezersin, Hatırla Sevgilim, Beyoğlu'nda Gezersin	2009 -
	Gülnihal, Akşam Mahnisi	2010 -
	Aç Kapıyı Ben Geldim, İlik Düştü Yakamdan, Al Yemeni, Kerimoğlu Zeybeği, Dilinga, Kelebeğin şışı, Dinle Sana Bir Nasihat Edeyim Hem Okudum Hem Yazdım, İğdenin Dalları Yerdedir, İvanlım, Kaşların Karasına Ne Elmadır Ne de Nar, Şu Uzun Gecenin Gecesi Olsam, Söğütün Erenleri, Arzu Ederdiniz Bir Yol Görmeğe	2011 -
	Seherde Ağlayan Bülbül, Parsel Fırlaştı Dünyayı, Mevlam Gör Diye İki Göz Vermiş, Merdo, Mecnunum Leylamı Gördüm, Kırvem, Havalanma Telli Turnam, Han Sarhoş Hancı Sarhoş, Halim Yaman Böyle, Güvenme Dünyada Malına, Dost Dost Diye Nicesini Gördüm, Darıldım Darıldım Ben Sana, Çeşmi Siyahım, Beni Hor Görme Kartaşım, Anlatamam Derdimi, Adanın Yolları Taşlık, Karşıyakalım, Allam Allam	2012 -
	Şu İzmir'in Dağlarında, Bülbül Öter Yollarında, Şu İzmir'de Çekirdeksiz, Şu Güzeller Güzeli, Kordon Boyu Seyrine Düştim, Nüksar'ın Fidanları, Dolama, Karşıyaka da İzmir'in Güllü, İzmirim, İzmir'in İçinde Vurdular Beni, İzmir'in Dağlarında, Efem, Çökertme	2013 -
	Uzun İnce Bir Yoldayım, Kızılçıklar Oldu mu, İncecikten Bir kar Yağar, Şemi Ruhuna, Şu Yalan Dünyaya Geldim Giderim, Dinle Sözüümü Sana Direm, Esti Seher Yeli, Gam Elinden Benim Zülfü Siyahım, Geçti Dost Kervanı, Güzel Ne güzel Olmuşsun	2014 -

	Müntüze	2015
Serdar Yalçın	Drama Köprüsü, Ah Bir Atas, Sarı Gelin, Çökertme, Yemen Türküsü, Aşk Bestesi, Avuçlarımda Hala Sıcaklığın Var, Ayrıklık Yaman Kelime, Bir Bahar Akşamı, Bir Demet Yasemen, Bir İhtimal Daha Var, Biraz Kül Biraz Duman, Dönülmez Akşamın Ufkundayız, Duydum ki Unutmuşsun, Gözlerinin İçine, Şimdi Uzaklardasın, Senede Bir Gün, Bu Kadar Yürektek Çagırma Beni, Enginde Yavaş Yavaş, Kapat Gözlerini Kimse Görmesin, Manolyam, Rüzgâr Söylüyor, Sevğiden Usanmadı Gönül, Şehnaz Divan, Şimdi Uzaklardasın, Tekrar Bana Dönsen, Yaşamak Zevki)	-
Hasan Niyazi Tura	Neşet Ertaş Türküleri (Gönül Dağı, Yazımı Kışa Çevirdin, Al Elma Boyanı mı, Mühür Gözlüm, Niye Çattın Kaşlarını, Dertli Yoldaş, Zahidem, Dane Dane, Kesik Çayır, Yalan Dünya, Doyulur mu, Yanyorum)	2014
Yusuf Yalçın	İntizar	-
Oğuzhan Balcı	Yeni Bileyi	-
	Ben Giderim Batum'a	-
	Sarı Gelin	-
	İzmir'in Kavakları	-
	Uzun İnce Bir Yoldayım	-
	Bülbülüm Altın Kafeste	-
	Yine Bir Gülnihal	-
Öner Özcan	Ben Seni Sevdiğimi, Darıldın mı Cicim Bana, Karadeniz Türküsü, Süpürgesi Yoncadan, Katibim, Anan Varmidir, Çay Elinden Öteye	2014
	İki Keklik Bir Kayada Ötüyor	2018
	Nazende Sevgili	2020
Eray İnal	Fikrimin İnce Güllü	-
Uğraş Durmuş	Bülbülüm Altın Kafeste	-
Muhammed Koç	Şan İçin Piyano Eşlikli 12 Türkü*	-
M Erhan Yiğitler, Satı Doğan Yiğit, Sinan Tüfekçi	Şan İçin Piyano Eşlikli Türküler (Öldürme Beni, Hacer Obasını Engin mi Sandın, Perişan Hallerim Aşkın Elinden, Değirmenin Bendine, Gönül Dağı, Ahırım Sensin, Alı Turmam, Yüce Dağ Başında Yağın Kar İdim, Yazımı Kışa Çevirdin)	- 2018

*içerik bilgilerine ulaşılamamıştır.

5. ŞAN İÇİN DÜZENLENMİŞ GELENEKSEL MÜZİKLERİMİZİN EŞLİK DURUMU

Şan için yapılan düzenlemelerin eşlik durumu bağlamında, piyano eşlikli düzenlemelerin ağırlıkta olduğu görülmektedir. Bunun yanı sıra bestecilerimizden bazı-
larının, örneğin Ali Hoca'nın çok sayıda eserini, hem şan-piyano, hem de şan-or-
kestra olarak düzenlemiş olduğu tespit edilmiştir. Geleneksel müziklerimizin şan
için düzenlemelerindeki eşlik durumu Tablo 3'de yer almaktadır.

Tablo 3. Şan İçin Düzenlenmiş Geleneksel Müziklerimizin Eşlik Durumu		
BESTECİ / ESERİN ADI	ORKESTRA EŞLİKLİ	PİYANO EŞLİKLİ
A. Saygun	7 Türkü (Bozlak, Mavilim, Ağıt, Güvercin, Nazlı Osman, Yine de Şahlanıyor, Hayvanat Destanı)	
	Kızılırmak Türküsü	
	3 Türkü (Estergon, Köroğlu, Harmandalı)	
		10 Türkü ses ve piyano için op41 (Sarı Boyvada, Nazlı Osman, Arap Türküsü, Güvercin, Yine de Şahlanıyor, Bozlak, Eğlen Güzel, Mavilim, Bir İncecik Yolum Gider, Hayvanat Destanı)
Cemal Reşit Rey		12 Anadolu Türküsü (Urfalı, Yonca, Karşı Be Karşı (Zeybek), Kalenin, Ayın On Dördü, Kozanoğlu, Köroğlu, Yayıda, Akkoyun Meler Gelir, Sarı Zeybek, Çeşme, On ikidir Efeler)
Ulvi Cemal Erkin		6 halk Türküsü
	7 Halk Türküsü	
		Çamdan Sakız Akıyor
Hasan Ferit Alnar	3 Türkü	
Ekrem Zeki Ün		Zile Türküsü, Kozanoğlu, Köroğlu, Dadaloğlu, Kel Emin Türküsü, Yosmanın Türküsü
Yalçın Tura	Drama Köprüsü, Bulut Gelir	
		Bulut Gelir, Pınar Başı, Yürü Dilber Yürü, Menteşeli, Köşküm Var Deryaya karşı
Sayram Akdil	Efem	Efem
Nevit Kodallı		Ankara Türküsü
	4 Türkü (Yahha Ulu Kavak, Bozlak, Türkü, Menevşe)	4 Türkü (Yahha Ulu Kavak, Bozlak, Türkü, Menevşe)

Güzel Sanatlarda Güncel Konular

Ferit Tüzün	Çayda Çıra	
Muammer Sun	Bozlak	
Perihan Önder		Türkü ve Şarkı (Kavakta Turna Sesi Var, Anadolu)
Necati Gedikli		Ses ve Piyano İçin 6 Türkü (Pir Sultan Abdaldan, Eğil Dağlar, Kaleler Burcu muydum, Bozlak, Aksadele)
Kadir Karkin		Halk Türküleri Eşlikli Şarkılar (Çatal Çama Kurşun Attım, Beri Bak, Eski Evin Merteği, Köroğlu Yiğitlemesi)
Selman Ada		Yemen Türküsü, 'Türküler Şarkılar Piyano Şan için'
Aytekin Albuz-Sırrı Ali Talay		Şan İçin Piyano Eşlikli Türkülerimiz (Salın da Gel, Acem Kızı, Sabahın Seherinde, Giderim Yolum Dağdır, Gıcır Gıcır Gelir Yarın Kağnısı, Ay Salınıp Geden Yar, Havada Durna Sesi Gelir, Ben Kendimi Gülün Dibinde Buldum, Çalın Davulları, Söğüdün Erenleri, O Yanı Pembe)
Yalçın Yüreğir		'Ses ve Piyano için 5 Türkü' (Akkoyun Meler Gelir, Duman Olsam, Kediler, Ninni, Arabamın Atları)
Mustafa Uslu	'Anadolu'dan Esintiler' (İğdır, Köyceğiz Yolları, Sabahın Seherinde, Kızılıklar Oldu mu, Hey On beşli, Hastane Önünde İncir Ağacı, Limon Ektim Taşa, Seher Oldu, Tahtalıkta Galbur Var)	
Erdal Tuğcular		'Şan için piyano eşlikli Türküler (Süpürgesi Yoncadan, Sarı Kız, Leblebi Koydum Tasa, Kerez Çiçek Açayı, Öte Yakaya Geçelim, Arpalar Orak Oldu, Karahisar Kalesi, Gemiler Giresuna, Osmanım, Kahve Koydum Fincana, Uca Dağların Başında, Sabahın Seherinde, Ağasarın Balını, Deniz Üstü Köpürür, Çökertme, Bülbülüm Altın Kafeste, Söğüdün Erenleri, Beyaz Giyme, Yörük Ali, Kütahya'nın Pınarları)

Tablo 3. Şan İçin Düzenlenmiş Geleneksel Müziklerimizin Eşlik Durumu DEVAMI

BESTECİ / ESERİN ADI	ORKESTRA EŞLİKLİ	PİYANO EŞLİKLİ
Can Aksel Akın		Mezzosoprano ve Bariton için 5 Türkü (Çiçekler İçinde Menevşe Baştır, Güvercin Uçuverdi, Dere Kenarında Taş Ben Olaydım, Ben Bu Dağın Ağacıym, Gönül Gurbet Ele Varma
Cem İdiz	Çökertme Türküsü	
Turgay Erdener	Drama Köprüsü, Bülbülüm Altın Kafeste, Çalın Davulları, Sabahın Seherinde, Aman Avcı, Gönül Gurbet Ele Varma	Karahisar Kalesi, Yemen Türkü
Ali Hoca	Ayrılık, Adananın Yolları Taşlık, Yalgızam, Yar Saçların Lüle Lüle, Yemeni Bağlamış, Muhabbet Bağına, Hatırla Sevgilim, Beyoğlu'nda Gezersin, Kızların Mahnisi, Hekimoğlu, Kerimoğlu Zeybeği, İncecikten Bir Kar Yağar, Şemi Ruhuna, Şu Yalan Dünyaya Geldim Giderim, Dinle Sözümü Sana Direm, Esti Seher Yeli, Gam Elinden Benim Zülfü Siyahım, Geçti Dost Kervanı, Güzel Ne Güzel Olmuşsun, Elif Dedim Be Dedim, Evlerinin Önü Mersin, Karantinalı Despina, Aç Kapıyı Ben Geldim, İlik Düştü Yakamdan, Kalamış, Allam Allam, Karadeniz Havası)	Genç Osman, İzmir'in İçinde Vurdular Beni, İzmirim, Karşıyakada İzmir'in Gülü, Karşıyakalıyım, Kordon Boyu Seyrine Düştüm, Şu Güzeller Güzeli, Şu İzmir'de Çekirdeksiz, Şu İzmir'in Dağlarında Bülbül Öter Bağlarında, Kara Tren, Rast Şarkı, Menik Oğlan, Ankara'nın Taşına Bak, Kırmızı Buğday, Niksar'ın Fidanları, Sarı Zeybek
	Ela Gözlü Benli Dilber, Gerizler Başı, Gökte Yıldız Aymisun, Anlatamam Derdimi, Beni Hor Görme Kardeşim, Çeşmi Siyahım, Darıldım Darıldım Ben Sana, Dost Dost Diye Nicesine, Güvenme Dünyada Malım, Halim Yaman Böyle, Han Sarhoş Hancı Sarhoş, Havalanma Telli Turnam, Kirvem, Mecnunum Leylamı Gördüm, Merdo, Mevlam Gör Diye İki Göz Vermiş,	Ela Gözlü Benli Dilber, Gerizler Başı, Gökte Yıldız Aymisun, Anlatamam Derdimi, Beni Hor Görme Kardeşim, Çeşmi Siyahım, Darıldım Darıldım Ben Sana, Dost Dost Diye Nicesine, Güvenme Dünyada Malım, Halim Yaman Böyle, Han Sarhoş Hancı Sarhoş, Havalanma Telli Turnam, Kirvem, Mecnunum Leylamı Gördüm, Merdo, Mevlam Gör Diye İki Göz Vermiş, Parsel Parsel Eylemişler

<p>Parsel Parsel Eylemişler Dünyayı, Seherde Ağlayan Bülbül, Güzelliğin On Para Etmez, Uzun İnce Bir Yoldayım, Makaram Sarı Bağlar, Ah Bir Ataş Ver, Çökertme, Havada Bulut Yok, İzmir'in Kavakları, Çanakkale İçinde, Dilirga, Kızılıcıklar Oldu mu, Nihavend Şarkı, Kebapçıların Şişi, Dinle Sana Bir Nasihat Edeyim, Hem Okudum Hem Yazdım, İğdenin Dalları Yerdedir, İlvanlım, Kaşların Karasına, Ne Elmadır Ne de Nar, Şu Uzun Gecenin Gecesi Olsam, Söğüdün Erenleri, Arzu Ederdiniz Bir Yol Görmeye, Gülnihal, Efem(k.ork), İzmir'in Dağlarında(k. Ork), Münüse, Dolama, Karahisar Kalesi, İki Keklik Bir Kayada Ötüyor, Neredesin Sen, Benden Selam Olsun, Osmanpaşa, Oynayın Gız Oynayın, Anan Varmidur, Al Yemeni, Sabahın Seherinde, Ayna Ayna Ellere, Çamdan Sakız Akıyor, Çay Elinden Öteye, Diyarbakır Güzel Bağlar- Lorke, Elmayı Top Top Yapalım, Esmerim Biçim Biçim, Fincanı Taştan Oyarlar, Hangi Bağın Bağbanısan Gülüsen, Hani Davulunuz(Bir Mumdur), İnce Giyerim İnce, Kul Olayım Kalem Tutan Ellere, Maden Dağı Dumandır, Sevda Olmasaydı)</p>	<p>Dünyayı, Seherde Ağlayan Bülbül, Güzelliğin On Para Etmez, Uzun İnce Bir Yoldayım, Makaram Sarı Bağlar, Ah Bir Ataş Ver, Çökertme, Havada Bulut Yok, İzmir'in Kavakları, Çanakkale İçinde, Dilirga, Kızılıcıklar Oldu mu, Nihavend Şarkı, Kebapçıların Şişi, Dinle Sana Bir Nasihat Edeyim, Hem Okudum Hem Yazdım, İğdenin Dalları Yerdedir, İlvanlım, Kaşların Karasına, Ne Elmadır Ne de Nar, Şu Uzun Gecenin Gecesi Olsam, Söğüdün Erenleri, Arzu Ederdiniz Bir Yol Görmeye, Gülnihal, Efem(k.ork) ,İzmir'in Dağlarında(k. Ork), Münüse, Dolama, Karahisar Kalesi, İki Keklik Bir Kayada Ötüyor, Neredesin Sen, Benden Selam Olsun, Osmanpaşa, Oynayın Gız Oynayın, Anan Varmidur, Al Yemeni, Sabahın Seherinde, Ayna Ayna Ellere, Çamdan Sakız Akıyor, Çay Elinden Öteye, Diyarbakır Güzel Bağlar- Lorke, Elmayı Top Top Yapalım, Esmerim Biçim Biçim, Fincanı Taştan Oyarlar, Hangi Bağın Bağbanısan Gülüsen, Hani Davulunuz(Bir Mumdur), İnce Giyerim İnce, Kul Olayım Kalem Tutan Ellere, Maden Dağı Dumandır, Sevda Olmasaydı)</p>
--	---

Tablo 3. Şan İçin Düzenlenmiş Geleneksel Müziklerimizin Eşlik Durumu DEVAMI

BESTECİ / ESERİN ADI	ORKESTRA EŞLİKLİ	PİYANO EŞLİKLİ
Serdar Yalçın	Drama Köprüsü, Ah Bir Ataş Ver, Sarı Gelin, Çökertme, Yemen Türküsü, Neşet Ertaş Türküleri (Gönül Dağı, Yazımı Kışa Çevirdin, Al Elma Boyanı mı, Mühür Gözlüm, Niye Çattın Kaşlarını, Dertli Yoldaş, Zahidem, Dane Dane, Kesik Çayır, Yalan Dünya, Doyulur mu, Yanıyorum), Aşk Bestesi, Avuçlarımda Hala Sıcaklığın Var, Ayrılık Yaman Kelime, Bir Bahar Akşamı, Bir Demet Yasemen, Bir İhtimal Daha Var, Biraz Kül Biraz Duman, Bu Kadar Yürekte Çağırma Beni, Enginde Yavaş Yavaş, Kapat Gözlerini Kimse Görmesin, Manolyam, Rüzgar Söylüyor, Sevgiden Usanmadı Gönül, Şehnaz Divan, Tekrar Bana Dönsen, Yaşamak Zevk	
Hasan Niyazi Tura	İntizar, Yeni Biteyi, Ben Giderim Batum'a, Yürü Dilber Yürü	
Yusuf Yalçın	Sarı Gelin Zeki Müren Şarkıları (Elbet Bir gün, Senede Bir gün, Dönülmez Akşamın Ufkundayız, Kalamış, Kimseye Etmem Şikâyet, Karam, Elveda Gençliğim, Duydum ki Unutmuşsun, Yine Mevsimler Dönecek, Ben Yalnızım, Gözlerinin İçine Başka Hayal Girmesin)	

Oğuzhan Balcı	İzmir'in Kavakları, Uzun İnce Bir Yoldayım, Bülbülüm Altın Kafeste, Yine Bir Gülnihal	
Öner Özcan	Ben Seni Sevduğumi, Karadeniz Türküsü, Darıldın mı Cicim Bana, Süpürgesi Yoncadan Eminem, Katibim, Anan Varmidur, Çay Elinden Öteye	Nazende Sevgili, İki Keklik Bir Kayada Ötüyor
Eray İnal	Fikrimin İnce Gülü	
Uğraş Durmuş		Bülbülüm Altın Kafeste
M Erhan Yiğitler, Satı Doğanyigit, Sinan Tüfekçi		Şan İçin Piyano Eşlikli Türküler (Öldürme Beni, Hacel Obasını Engin mi Sandın, Perişan Hallerim Aşkın Elinden, Değirmenin Bendine, Gönül Dağı, Ahirim Sensin, Allı Turnam, Yüce Dağ Başında Yağan Kar İdim, Yazımı Kışa Çevirdin)
Muhammed Koç		Şan İçin Piyano Eşlikli 9 Türkü*

*içerik bilgilerine ulaşamadık.

6. TÜRK HALK MÜZİĞİ VE KLASİK TÜRK MÜZİĞİ TÜRLERİ BAĞLAMINDA ŞAN İÇİN DÜZENLENMİŞ GELENEKSEL MÜZİKLERİMİZ

Şan için yapılan düzenlemeler arasında Türk Halk Müziğimizin yoğun olarak yararlanılan bir kaynak oluşturduğu, Klasik Türk Müziğimizden yararlanılarak yapılan düzenlemelerin ise daha az sayıda olduğu görülmektedir. Bunun yanında Türk Halk Müziğimizin bazı örnekleri farklı bestecilerimiz tarafından düzenlenmiştir. Konuyla ilgili tespit edilen durum Tablo 4'de yer almaktadır.

Tablo 4 Türk Halk Müziği ve Klasik Türk Müziği Türleri Bağlamında Şan İçin Düzenlenmiş Geleneksel Müziklerimiz

TÜRK HALK MÜZİĞİ	KLASİK TÜRK MÜZİĞİ
A. Saygun (Bozlak, Mavilim, Ağıt, Güvercin, Nazlı Osman, Yine de Şahlaniyor, Hayvanat Destanı, Bir İncecik Yolum Gider, Eğlen Güzel, Arap Türküsü, Kızılırmak Türküsü, Estergon, Köroğlu, Harmandalı	İntizar, Yürü Dilber Yürü (Hasan Niyazi Tura)
Cemal Reşit Rey (Urfalı, Yonca, Karşı Be Karşı (zeybek), Kalenin, Ayın On Dördü, Kozanoğlu, Köroğlu, Yaylada, Akkoyun Meler Gelir, Sarı Zeybek, Çeşme, On İkidir Efeler,	Yine Bir Gülnihal (Oğuzhan Balcı)
Ulvi Cemal Erkin (Çamdan Sakız Akıyor, 6 Halk Türküsü, 7 Halk Türküsü	Yusuf Yalçın (Elbet Bir Gün, Senede Bir Gün, Dönülmez Akşamın Ufkundayız, Kalamış, Kimseye Etmem Şikayet, Karam, Elveda Gençliğim, Duydum ki Unutmuşsun, Yine Mevsimler Dönecek, Ben Yalnızım, Gözlerinin İçine (Beklenen Şarkı)).
Hasa Ferit Alnar (3 Türkü)	Eray İnal (Fikrimin İnce Güülü)
Ekrem Zeki Ün (Zile Türküsü, Kozanoğlu, Köroğlu, Dadaloğlu, Kel Emin Türküsü, Yosmanın Türküsü,	Serdar Yalçın (Elbet Bir Gün Buluşacağız, Dönülmez Akşamın Ufkundayız, Kalamış, Kimseye Etmem Şikayet, Karam, Elveda Gençliğim, Yine Mevsimler Dönecek, Ben Yalnızım, Gözlerinin İçine Başka Hayal Girmesin, Aşk Bestesi, Avuçlarımda Hala Sıcaklığın Var, Ayrılık Yaman Kelime, Bir Bahar Akşamı, Bir Demet Yasemen, Bir İhtimal Daha Var, Biraz Kül Biraz Duman, Bu Kadar Yürekte Çağırma Beni, Enginde Yavaş Yavaş, Kapat Gözlerini Kimse Görmesin, Manolyam, Rüzgar Söylüyor, Sevğiden Usanmadı Gönül, Şehnaz Divan, Tekrar Bana Dönsen)
Yalçın Tura (Drama Köprüsü, Bulut Gelir, Pınar Başı, Menteşeli)	O. Öner Özcan (Darıldın mı Cicim Bana, Katibim, Nazende Sevgili)
Sayram Akdil (Efem)	Ali Hoca (Han Sarhoş Hancı Sarhoş, Nihavend Şarkı, Rast Şarkı, Söğüdün Erenleri, İzmir'in Güülü, Kordon Boyu Seyrine Düştüm, Niksar'ın Fidanları, Gülnihal, Akşam Mahnisi, Adanın Yolları Taşlık, Karşıyakalım
Nevit Kodallı (Ankara Türküsü, Yahha Ulu Kavak, Bozlak, Türkü, Menevşe)	Yalçın Tura (Yürü Dilber Yürü, Köşküm Var Deryaya Karşı)
Ferit Tüzün (Çayda Çıra)	
Muammer Sun (Bozlak)	
Perihan Önder (Kavakta Turna Sesi Var, Anadolu)	
Necati Gedikli (Pir Sultan Abdal'dan, Eğil Dağlar, Kaleler Burcu muydum, Bozlak, Aksadele)	
Kadir Karkın (Çatal Çama Kurşun Attım, Beri Bak, Eski Evin Merteği, Köroğlu Yiğitlemesi)	

Aytekin Albuz, Sırrı Ali Talay (Salın da Gel, Acem Kızı, Sabahın Seherinde, Giderim Yolum Dağdır, Gıcır Gıcır Gelir Yarın Kağnısı, Ay Salınıp Geden Yar, Havada Durna Sesi Gelir, Ben Kendimi Gülün Dibinde Buldum, Çalın Davulları, Söğüdün Erenleri, O yanı Pembe)	
Yalçın Yüreğir (Akkoyun Meler Gelir, Duman Olsam, Kediler, Ninni, Arabanın Atları)	
Mustafa Uslu (İğdır, Köyceğiz Yolları, Sabahın Seherinde, Kızılıklar Oldu mu, Hey On Beşli, Hastane Önünde İncir Ağacı, Limon Ektim Taşa, Seher Oldu, Tahtalıkta Galbur Var)	
Erdal Tuğcular (Süpürgesi Yoncadan, Sarı Kız, Leblebi Koydum Tasa, Kiraz Çiçek Açayı, Öte Yakaya Geçelim, Arpalar Orak Oldu, Karahisar Kalesi, Gemiler Giresun'a, Osman'ım, Kahve Koydum Fincana, Uca Dağların Başında, Sabahın Seherinde, Ağasın Balını, Deniz Üstü Köpürür, Çökertme, Bülbülüm Altın Kafeste, Söğüdün Erenleri, Beyaz Giyme, Yörük Ali, Kütahya'nın Pınarları)	
Can Aksel Akın (Çiçekler İçinde Menevşe Baştır, Güvercin Uçuverdi, Dere Kenarında Taş Ben Olaydım, Ben Bu Dağın Ağacıyım, Gönül Gurbet Ele Varma,	
Cem İdiz (Çökertme Türküsü)	
Turgay Erdener (Drama Köprüsü, Bülbülüm Altın Kafeste, Çalın Davulları, Sabahın Seherinde, Aman Avcı, Gönül Gurbet Ele Varma, Karahisar Kalesi, Yemen Türküsü)	
Ali Hoca (Ayna Ayna Ellere, Çamdan Sakız Akıyor, Çay Elinden Öteye, Diyarbakır Güzel Bağlar-Lorke, Elmayı top top yapalım, Esmerim biçim biçim, Fincanı taştan oyarlar, Hangi bağın bağbanısan gülüşen, Hani davulunuz (Bir mumdur), İnce giyerim ince, Karadeniz havası, Kul olayım kalem tutan ellere, Maden Dağı Dumandır, Sevdan Olmasaydı, Makaram Sarı Bağlar, Ah Bir Ataş Ver, Çanakkale Türküsü, Ela Gözlü Benli Dilber, Gerizler Başı, Gökte Yıldız Aymisun, Oynayın Gız Oynayın, Elif Dedim Be Dedim, Evlerinin Önü Mersin, Neredesin Sen, Benden Selam Olsun, Osman Paşa, Sarı Zeybek, Havada Bulut Yok, Ayrılık, İzmir'in Kavakları, Kızların Mahnisi, Kırmızı Buğday, Anan Varmidur, Karahisar Kalesi, İki Keklik Bir Kayada Ötüyor, Aç Kapıyı Ben Geldim, İlik Düştü Yakamdan, Al Yemeni, Kerimoğlu Zeybeği, Dilirga, Kebapçıların şişi, Dinle Sana Bir Nasihat Edeyim, Hem Okudum Hem Yazdım, İğdenin Dalları Yerdedir, İlvanlım, Kaşların Karasına, Ne Elmadır Nede	

Tablo 4 Türk Halk Müziği ve Klasik Türk Müziği Türleri Bağlamında Şan İçin Düzenlenmiş Geleneksel Müziklerimiz DEVAMI

TÜRK HALK MÜZİĞİ	KLASİK TÜRK MÜZİĞİ
Nar, Şu Uzun Gecenin Gecesi Olsam, Arzu Ederdiniz Bir Yol Görmeğe, Seherde Ağlayan Bülbül, Parsel Parsel Eylemişler Dünyayı, Mevlam Gör Diye İki Göz Vermiş, Merdo, Mecnunum Leylamı Gördüm, Kirvem, Havalanma Telli Turnam, Halim Yaman Böyle, Güvenme Dünyada Malına, Dost Dost Diye Nicesini Gördüm, Darıldım Darıldım Ben Sana, Çeşmi Siyahım, Beni Hor Görme Kardaşım, Anlatamam Derdimi, Adanın Yolları Taşlık, Karşıyakalım, Allam Allam, Şu İzmir'in Dağlarında, Bülbül Öter Yollarında, İzmir'in İçinde Vurdular Beni, İzmir' in Dağlarında, Efem, Çökertme, Uzun İnce Bir Yoldayım, Kızılıklar Oldu mu, İncecikten Bir kar Yağar, Şemi Ruhuna, Şu Yalan Dünyaya Geldim Giderim, Dinle Sözümü Sana Direm, Esti Seher Yeli, Gam Elinden Benim Zülfü Siyahım, Geçti Dost Kervanı, Güzel Ne Güzel Olmuşsun, Münüse)	
Serdar Yalçın (Yazımı Kışa Çevirdin, Al Elma Boyanı mı, Mühür Gözlüm, Niye Çattın Kaşlarını, Dertli Yoldaş, Zahidem, Dane dane, Kesik Çayır, Yalan Dünya, Doyulur mu, Yanıyorum,	
Hasan Niyazi Tura (Yeni Biteyi)	
Yusuf Yalçın (Sarı Gelin)	
Oğuzhan Balcı (İzmir'in Kavakları, Uzun İnce Bir Yoldayım, Bülbülüm Altın Kafeste	
O. Öner Özcan (Ben Seni Sevdiğimi, İki Keklik Bir Kayda Ötüyor, Karadeniz Türküsü, Süpürgesi Yoncadan Eminem, Anan Varmıdır, Çay Elinden Öteye	
Uğraş Durmuş (Bülbülüm Altın Kafeste)	
Bülbülüm Altın Kafeste (Uğraş Durmuş)	
M. Erhan Yiğitler, Satı Doğanyiğit, Sinan Tüfekçi (Öldürme Beni, Hacı Obasını Engin mi Sandın, Perişan Hallerim Aşkın Elinden, Değirmenin Bendine, Gönül Dağı, Ahirim Sensin, Allı Turnam, Yüce Dağ, Başında Yağan Kar İdim, Yazımı Kışa Çevirdin)	

SONUÇ

Basılı ses/şan eğitimi kaynağı olarak geleneksel müziklerimiz (Türk Halk Müziği ve Klasik Türk Müziği), şan-piyano ve şan-orkestra düzenlemeleri I.Kuşak, II.Kuşak, Son kuşak ve günümüzde 'araştırma sürecinde eserlerine ulaşılanlar' olarak incelenmiştir. II. Kuşaktan itibaren ses/şan için düzenlemeler artmış, yakın zamanda son kuşaktan sonra, müzik kurumları ve müzik eğitimi kurumlarının ihtiyaç duydukları repertuvara katkı sağlayacak birçok eser düzenlemesinin olduğu tespit edilmiştir.

Geleneksel Müziklerimiz üzerine düzenlemeler yapan bestecilerimizin düzenleme yaptıkları düzenleme tarihleri ve basım tarihleri olarak, Türk Beşlerinin (1925-1965) yılları arasında özgün eserleri dışında düzenlemelere de yoğun olarak yer verdikleri görülürken, 1970 'li yıllarda şan için yapılan düzenlemelerin arttığı tespit edilmiştir. 1990'lı-2000'li yıllar ve günümüze kadar, şan için yapılan düzenlemelerin sayısının arttığı görülmüştür.

Bestecilerimizin düzenlemelerindeki eşlik durumları göz önünde bulundurulduğunda, daha çok şan-piyano eşlikli düzenlemeler olduğu görülmüştür. Diğer yandan geleneksel müziklerimizden aynı eserlerin her iki eşlik durumuyla düzenlendiği çok sayıda eser bulunduğu da tespit edilmiştir. Bu düzenlemelere örnek olarak, Adnan Saygun, 7 türkü, Nevit Kodallı, 4 Türkü ve son kuşakta Ali Hoca'nın birçok türkü düzenlemesi verilebilir.

Geleneksel Müziklerimizin türleri bağlamında, şan-orkestra ve şan-piyano düzenlemelerine bakıldığında Türk Halk Müziğinde sayıca daha fazla düzenlemeye yer verildiği ortaya çıkmıştır. Görülmektedir. Klasik Türk Müziği örneklerinin bu bağlamda çok değerlendirilmediği düşünülmektedir. Bunun yanı sıra, bazı Türk Halk Müziği ürünlerinin, farklı besteciler tarafından şan için düzenlenmiş olduğu tespit edilmiştir. Türk Halk Müziği düzenlemelerine örnek olarak; Bozlak, Harmandalı, Çökertme, Drama Köprüsü, Bülbülüm Altın Kafeste verilebilir.

KAYNAKLAR

- Anadolu'nun Sırlı Sesi, Müziğiyle Ankara. Ankara Kalkınma Ajansı. Ankara: SFN Televizyon Tanıtım Tasarım Yayıncılık Ltd. Şti
- Albuz, A, Talay, S, A. (2005). *Aşk Vurdum Sesime Şan İçin Piyano Eşlikli Türkülerimiz*. Ankara. Önder Matbaacılık Ltd.Şti.
- Altar, C.M. 1993. *Opera Tarihi*. 2. Cilt. Acar Matbaacılık A.Ş.
- Ayaz, N. (2017). Cumhuriyetin İlanından Sonra Türkiye'de Ses Eğitiminin Tarihsel Gelişimi. *Kalemisi Dergisi*, 2017, Cilt 5, Sayı 10.
- Aydın, Y. (2012). Türk Müziğinin Oluşumunda ve Gelişiminde Halk ve Geleneksel Sanat Müziğinin Katkıları. *CÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, Haziran 2012, Cilt: 36, Sayı: 1.
- Cevanşir, B ve Gürel, G. (1982). "Foniatrisinin Oluşumu, Bozuklukları ve Korunmasında Temel İlkelere", İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi, Sanal Matbaacılık.
- Davran, Y. (1997). *Şarkı Söyleme Sanatının Öyküsü*. Evrensel Müzik Evi Ankara
- Demirci, B, Parasız, G. (2012). Klasik Batı Müziği ve Çağdaş/Çok Sesli Türk Müziği Eserlerinin Seslendirilmesine Yönelik Sınıf İçi Bir Değerlendirme. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2012, 16 (2): 179-187.

- Ece, A.S. (2006). 1904-2004 Yılları Arasında Çağdaş Türk Bestecilerinin Biyografik Özellikleri ve Eğitim Süreçleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2006, Cilt:6, Sayı:3.
- Gedikli, N. (1988). Geleneksel Müzik Türlerinde Çok Seslilik Çalışmaları, Birinci Müzik Kongresi Bildirileri, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, s: 261.
- İlerici, K. (1981). *Bestecilik Bakımından Türk Müziği ve Armonisi. (2. Basım)*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi
- İlgar, M. K. (2015). *Cumhuriyet Dönemi Çağdaş Türk Vokal Repertuarının İlk Elli Yılına Bir Bakış ve Bu Bağlamda Secilmiş Üç Eserin İncelenmesi*. Sanat Çalışması Raporu, Ankara Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Kompozisyon ve Orkestra Şefliği Anasanat Dalı.
- Kaptanoğlu, E ve Çanakçı, P. (2015). Türkiye’de Vokal Müzikte Piyano Eşlik Alanında Yapılmış Yüksek Lisans, Doktora Ve Sanatta Yeterlik Tezleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi Güz-2015 Cilt:14 Sayı:55 (198-206)*.
- Köse, H. S., (2001) *Müzik Öğretmenliği ABD I. Sınıf Öğrencilerinin Ses Özelliklerine Ait Sorunların Öğrenci Kaynakları Düzleminde İncelenmesi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, s: 14, Ankara.
- Köse, H. S. (2004) *Koro Başarım Gücünün Arttırılması İçin Bireysel Ses eğitiminin Gerekliği, 1924-2004* Musiki Muallim Mektebinden Günümüze Müzik Öğretmeni Yetiştirme Sempozyumu, SDÜ, Isparta.
- Kurtaslan, H. ve Yağışan, N. (2011). Çağdaş Türk Flüt Eserlerinin Flüt Eğitiminde Kullanım Durumu. *e-Journal of New World Sciences Academy Fine Arts, D0046*, 6, (1), 114-128.
- Madanoğlu, N. (2019). Halk Türkülerinin Piyano Düzenlemeleri Bağlamında “Piyano İçin 9 Türkü” Kitabının Analizi. *İstanbul Aydın Üniversitesi Güzel Sanatlar Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Dergisi*, Cilt 5, Sayı 10, 2019, 85 – 96.
- Nacacık, Z., Canbay, A. (2011). Mektupla Keman Öğretimi Uygulamasına Yönelik İçerik Analizi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. Cilt 1, Sayı 21*.
- Özcengiz, Z. (2006). *Kuruluş Döneminde Türk Operası. Yayımlanmamış Doktora Tezi*. Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.
- Parasız, G. (2009). Eğitim Müziği Eksenli Keman Öğretiminde Kullanılmakta Olan Çağdaş Türk Müziği Eserlerinin Tespitine Yönelik Bir Çalışma. *Sanat Dergisi, Cilt 0, Sayı 15, 19 – 24*.
- Sağlam, A. (2001). *Türk Müziğinde Çok Seslilik Uygulamaları ve İlerici Armonisi*, İstanbul: Pan Yayıncılık.
- Say, A. (1995). *Müzik Tarihi. (2. Basım)*. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Say, A. (1998). *Türkiye’nin Müzik Atlası*, İstanbul: Borusan Kültür ve Sanat Yayınları.
- Saydam, E. (2010). *Cumhuriyetten Günümüze Mezzo Soprano İçin Yazılmış Eserlerin İncelenmesi ve Karşılaştırılması*. Sanatta Yeterlilik Tezi, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sahne Sanatları Ana Sanat Dalı Opera Sanat Dalı.
- Saygun, A.A. (1987) *Atatürk ve Musiki*, Ahans Türk Matbaacılık, s:54, Ankara.
- Şakalar, A., Sağer, T. (2018). Türkiye’deki Şan Öğretiminde Modernleşme ve Yerellik. *Journal Of Interdisciplinary and Intercultural Art*, 2018, Cilt 3, Sayı 6.
- Tuğcular, E. (2015). Eğitim Müziği Besteleme Dersinde İzlener Yöntemler. Afyonkarahisar, 90. Yıl Müzik Kongresi”.
- Tuğcular, E. (2017). Geleneksel Türk Halk Müziği Ölçülerine Genel Bir Bakış. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 5, Sayı: 46, Mayıs 2017, s. 97-116*.
- Töreyn, M. (2015). *Ses Eğitimi Temel Kavramlar-İlkeler-Yöntemler. (2. Basım)*. Ankara: Sözkese Matbaacılık Tic. Ltd. Şti.
- Uçan, Ali (1994, 1997). *Müzik Eğitimi*, Müzik Ansiklopedisi Yayınlan, Ankara.
- Uçan, A. (2005). *Genel Müzik Eğitiminde Geleneksel Müziklerimizin Yeri ve Önemine Genel Bir Bakış*. Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu, Van 100.Yıl Üniversitesi.
- Yalçın Tura, *yazılı görüşme*, 11.06.2021.
- Ali Hoca, *yazılı ve sözlü görüşme*, 08.06.2021.
- Turgay Erdener, *yazılı görüşme*, 06.06.2021.
- Serdar Yalçın, *yazılı görüşme*, 06.06.2021.
- O. Öner Özcan, *yazılı sözlü görüşme*, 08.06.2021.